Rapport från Grönköping

FÖRENINGEN Konung Oscar II:s vandringsbibliotek grundades 1906 och har därför som rimligt är i år velat hugfästa 40-årsminnet med en historik. Den nu utkomna minnesskriften — *Konung Oscar II:s vandringsbibliotek 1906—1946* — har författats av föreningens verkställande direktör och sekreterare, byråchefen *Nils Kallström*.

Han erinrar inledningsvis om den nationella uppryckning som i Sverige blev resultatet av unionsupplösningen 1905. Ett av de första uttrycken för denna omsvängning var bildandet av Konung Oscar II:s vandringsbibliotek, en förening vars syfte var "svenska nationalitetens enande och samlande samt svenska språkets bevarande bland personer av svensk härkomst i utlandet". Ett dunkelt men stolt program. Det skulle förverkligas genom utsändande av vandringsbibliotek till svenska föreningar i utlandet och till svenska fartyg i utlandsfart, en åtgärd som dock borde kompletteras genom uppförandet av "en biblioteksbyggnad med lässalar i städerna Chicago och Minneapolis" samt genom spridandet av god och nyttig litteratur bland allmogen i Sverige. "Givet", skriver minnestecknaren, "är att alla de mål som anges i stadgarna, icke kunnat eller kunna förverkligas."

Den oinvigde föreställer sig kanske att det var Oscar II som tog initiativet till föreningen. Det gjorde han inte, men han gav ändå "sitt betydelsefulla stöd vid grundandet av Vandringsbiblioteket genom att lämna sitt tilltalnd till att Föreningen fick bära hans namn och att detsamma kom att ställas under H. M. Konungens särskilda kontroll". Som minnestecknaren framhåller har det naturligtvis varit av synnerligen stor betydelse för Vandringsbiblioteksta verksamhet att "Sveriges konung stått som beskyddare för Föreningen och genom utsedda revisorer kunnat kontrollera och följa verksamheten." Men bandet mellan Oscar II och den förening som här hans namn är dock fastare knutet än så. "Sällskapet var Konung Oscar II:s födelsedag. Initiativtagarna till Föreningen hade velat hedra Konungen genom denna åtgärd. Känt är att Oscar II liksom Drottning Sofia hyste stort intresse för sjöfolkets väl. Anskaffandet av bokläder för sjömännen var ett önskemål som längre framförts, och detta kunde genom Vandringsbiblioteket tillkomst tillmötesgås." Visserligen förefaller det som om minnestecknaren inte skulle ha lyckats spåra mer än 3 bokläder, avsedda för fartyg i utlandsfart, under de fyrtio åren. Men man bör i rättvisans namn framhålla att ytterligare ett dussin bokläder tycks ha hamnat på sjömanshem och i sjömansmyssor jorden runt.

Sammanlagt förefaller dock omkring 260 bokläder ha utsänts, vilket närmare bestämt gör icke mindre än drygt 6 om året. Eftersom ett 50-tal läder skickades i väg redan under de båda första åren ger nog siffran 6 en något för livlig bild av arbetstempot i genomsnitt. Minnesteckneren redovisar emellertid åtskilliga yttre faktorer som hvorsaat upp farten. Det första världskriget är en, ordförandeskiftet 1915 tycks vara en annan. Överståthållare Dickson efterträddes då "av dåvarande chefen för H. M. Konungens hovförvaltning, förste hovmarskallen Printzsköld, som sålunda blev Föreningens andre ordförande" — en slutsats mot vilken intet finns att anföra. Att ordförandeskiftet fick praktiska konsekvenser anar man av vissa formuleringar som författaren tar sin tillflykt till vid teckknandet av epoken 1915—1930. Till exempel: "Härefter blev det ett uppehåll av tre år innan styrelsen åter synes hava kallate till möte." Eller: "På följde ett interregnum av tre år." Eller: "Enligt årsredogörelsen för år 1925 som framlades först vid årsmöte den 14 december 1928 . ." Osv. Men de praktiska problemen krävde måhända under denna tid särskilt grundlig eftertanke. Föreningens kontanta tillgodohavanden höll sig enviat omkring 20.000 kronor, och för att inte riskera en ytterligare stegring föreslog styrelsen att medlemsavgifterna skulle slopas, en reform som godkändes av årsmötet 1922. Detta beslut medförde dock en olägenhet. Det visade sig att avkastningen av kapitalet trots god placering inte räckte till annat än "arvode åt kassaförvaltaren samt gåldande av skatter, frakt- och inhändningskostnader." Med andra ord: "Några möjligheter till inköp av litteratur kunde därför praktiskt taget icke ifrågakomma såframt man icke ville reducera kapitalet, vilket styrelsen ansåg icke böra sättas i fråga." Man måste därför slå in på en ny linje, tiggarlinjen. Även den vi-

Vägen till fred

REVES: Fredens anatomi. Kooperativa. Pris 7: 50.
BREND: Hur mänskliga konflikter uppstå. Natur och Kultur. Pris 8: 75.

NÄR DET GÄLLER förutsättningarna för en varaktig fred, liksom i fråga om mycket annat, kan diskussionen läggas på helt olika plan. Man kan nöja sig med att dryfta de konkreta åtgärder som för tillfället framstår som mest ägnade att leda till bättre internationella förhållanden. Man kan gå över till ett högre eller mera utopiskt plan och tala om människornas religiösa väckelse och moraliska omvandling som villkor för en fredlig sammanlevnad. De ovan angivna författarna går var sin medelväg. De framlägger vissa teser, vilkas erkännande och tillämpning säges skola trygga freden. Men dessa teser, som framföres med uppträckarens glädje, är gamla och för alla politiskt kunniga välkända. Intresset knyter sig därför väsentligen till den speciella motivering som framföres, frågan hur om den innehåller något nytt eller åtminstone något instruktivt.

Reves bok har haft en väldig framgång i Amerika. Einstein, vars politiska naivitet alltför ofta utnyttjas, har beteknat den som "svaret på världens aktuella politiska problem", och den har sålts i hundratusentals exemplar. Som bevis på människornas längtan efter en utväg ur vårt gemensamma dilemma är detta förhållande rörande. Ty i själva verket är boken, bortsett från den energiska, rappa, medryckande stilen — som väl kommer till sin rätt i översättningen — i stort sett obetydlig. Tesen är helt enkelt att en överstat med myndighet att besluta i vissa centrala frågor måste upprättas om världen skall få fred. Krigen beror på att det finns suveräna stater, och först med deras försvinnande kan freden säkras. Denna tanke är naturligtvis riktig, men den är alltför självklar för att framföras så omständligt och så anspråksfullt. Arbetet erinrar i allo om Clarence Streits strax före det senaste kriget utgivna "Union now", även den en bestseller utan större värde.

Den långa historiska och analytiska utredning som är tesens bakgrund innehåller åtskilliga träffande och välformulerade tankar, men också mycket dumt, godtyckligt eller orktigt. Då den suveräna staten av författaren betraktas som det ondas princip, säges alla regimer, demokratiska, kommunistiska och fascistiska, vara ungefär lika missbrukande; även demokratin måste under bestående förhållanden utmynna i totalitär fascism. Människorna platsa vara "enastående fördärvade och vildsinta, i stånd att mörda, torture, förfölja och utsuga varandra hänsynslösare än något annat släkte i världen". Barnslagheter av detta slag kunde uppräknas sida efter sida.

Varför inriktar sig icke folken och deras ledare på skapandet av en överstat, därest alla är ense om fördelarna av en sådan? Denna kardinalfrågs besvarar Reves kort och oklart. Han går förbi den avgörande svårigheten: att folken i största allmänhet önskar en överstat eller i varje fall en fast internationell organisation, men att de icke vill ha den annat än på sina egna, högst skiljaktiga villkor. USA vill icke löpa risken att behärskas av Ryssland, Kina och Indien, Ryssland vill icke ge väldet åt de anglosaxiska staterna och deras bundsförvanter. Reves kastar fram att en överstatlig representation skulle sammansättas så att staterna blevo företrädda efter "ansvar" (vad det nu betyder), "effektiv makt, industriell potential, kulturnivå". Rimligen menar han härmed att de stater han finner mest tilltalande — främst USA och England — skulle ha en dominerande eller i varje fall en i förhållande till deras folkmängd utomordentligt stark ställning. Det går sannerligen inte att framställa en sådan lösning som enkel, nästan självklar. I praktiken har det visat sig omöjligt t. o. m. att generellt genomföra beslutanderätt vid krigsfara för säkerhetsrådet i FN: en enda stormakt kan sätta hela organisationens fredstryggande apparat ur funktion.

En del av Reves naiviteter förklaras av att han skrev sin bok före avslutandet av kriget mot Japan; den är därför i åtskilligt redan föråldrad. I en efterskrift betonar Reves att i varje fall Ryssland icke lär komma att gå med på att skapa en världsstyrelse. Han snuddar i detta sammanhang vid tanken på ett krig "mellan de båda grupper av suveräna nationer som behärskas av Förenta staterna och Sovjetunionen." Ett sådant krig borde bli ett "civiliserat" krig. "Låt oss åtminstone kämpa för ett ideal. Slutet på en sådan kamp borde automatiskt göra slut på internationella krig och medföra seger för ett världsförbund." Fredsförkunnelsen slutar alltså med antydningar om ett nytt "krig för att göra slut på alla krig."

Brends arbete om mänskliga konflikters uppkomst är av vida större värde. Texten, som framföres i mera stillsamma former, är icke märkvärdig: människorna måste genom uppfostran frigöras från de nationella fördomar som möjliggör krig. Men motiveringen bjuder på en klar kritik av en rad vidskepliga föreställningar som är lika populära som skadliga. Sålunda framhåller Brend, för att ta några exempel, att de psykiska skillnaderna mellan olika "raser" liksom mellan skilda samhällsklasser sannolikt är ytterst obetydliga. Han kritiserar den vanliga metoden att förklara det mänskliga betendet under hänvisning till en instinkt — kampinstinkten, hjordinstinkten osv. Den av vissa psykoanalytiker omhuldade tanken att människorna vill ha krig på grund av sina sadistiska böjelser underkastas en mördande analys. Av allodles särskilt intresse är uppgivelsen med masspsykologin, tron på att människor i t. ex. en folkmassa skulle undergå irrationella psykiska förändringar. "Till och med den skenbart spontana aktivitet hos en tillfällig samling människor, som vanligen betraktas såsom konstitutiv för en mobb, är resultatet av att ett antal personer samtidigt få samma impuls, icke av någon psykologisk entitet som skulle vara speciellt utmärkande för massan. Individen i en folkhop uppför sig med nödvändighet annorlunda än han gör när han handlar på egen hand, vilket beror på att omgivningen är ägnad att öka hans känsla av makt och minska hans känsla av ansvar, men hur var och en beter sig avgöres icke desto mindre av hans eget förstånd, av hans utbildning och kunskapsutrustning." Otmiligheter som Le Bon för femtio år sedan skrev om massans psykologi spökar fortfarande även i vetenskapliga arbeten, och en kritik av detta slag är därför välkommen.

En svaghet i både Reves och Brends arbeten är att de alltför litet beaktar skillnaden mellan olika regimer ur fredssynpunkt. De kräver propaganda för överstaten och mot patriotismen. Men sådan propaganda får blott bedrivas i de stater där nationalismen redan begränsats av tolerans och humanitet. I de stater där propagandan är mest behövlig är den förbjuden.

Herbert Tingsten

"VEM LÄSER VAD?"

BORGHOLM, tisdag.

TT. Under tiden 18—22 dennes pågår på Ölands folkhögskola en kurs som fått namnet "Vem läser vad?" Den har anordnats av Sveriges allmänna biblioteksförening och kursverksamheten vid Stockholms högskola med stöd av bokhandelsorganisationer samt leder av första bibliotekskonsulent Sven Hjelmquist, Stockholm. Bland föreläsarna märke docent Örjan Lindberger och fil. lic. Sven Björklund. Ett 50-tal bibliotekarier och bokhandelsmedhjälpare från skilda delar av landet deltar. Dessutom har det kommit gäster från Danmark och Norge.

Turkiska industridelegaterna köpte 6.000 ton cellulosa

De turkiska delegaterna hos handelsattachén Ahmed Karaosman, som ses längst till vänster. Närmast honom delegationens ordförande, Adnan Berkay, samt delegaterna Ulgen och Canel.

Över ett tjugutal industrier och fabriker har den tre man starka turkiska delegation besökt som nu lämnar Sverige för att fortsätta till London, och delegaterna har inte nog berömt för allt de fått se och för all den gästfrihet de mötts med. Besöket har inte heller varit resultatlöst: bl. a. har man kontrakterat köp av 6.000 ton cellulosa att börja levereras i februari nästa år.

Delegationen, som är utsänd av den turkiska statliga industribanken Sümer, har tidigare besökt Finland, Schweiz och Frankrike, och i samtliga länder har man undersökt möjligheterna för leverans av pappersmaskiner och kraftverksanläggningar. Offerter har lämnats av olika firmor i dessa länder, och sedan återstår det att se vem som kan leverera tidigast och till förmånligaste pris. Som exempel kan nämnas att Asea och Karlstads mekaniska verkstad skall vara klara med sina offerter då delegationen anländ till London, och det rör sig om maskiner till ett värde av mellan 50 och 60 miljoner svenska kronor. Delegationen står under ledning av direktören för den statliga pappers- och cellulosaindustrin i Izmit, Adnan Berkay. Denne berättar att ännu en turkisk delegation på lördag kommer till Stockholm med flyg från London för att undersöka möjligheterna att här beställa maskiner till en stor statlig maskinfabrik, som skulle kosta mellan 150 och 200 milj. kr. i uppförande. I oktober kommer ytterligare en delegation från Eti bank. Direktör Berkay är särskilt tacksam mot Exportföreningen, som gjort det möjligt för honom och hans kamrater att få se så mycket av olika svenska industrier. Det är med stor saknad han lämnar Sverige, som han redan hunnit bli förtjust i under de tre korta veckornas vistelse här. En intressant detalj om hur industrierna i Turkiet tillkommer nämner han även. Det är industribanken Sümer som tar initiativet och köper nödiga maskiner och utrustning, och när fabriken redan kommit i gång och visar sig gå, så överlåtes den enligt planerna på privata företagare.

Snaskbrist i Polen gav bättre tänder

— Visst råder det ett stort tandvårdsbehov för alla polska barn, men i stort sett kan man konstatera bättre tandstandard där nere än hos våra svenska barn, säger tandläkare Kurt Hilleström, som just hemkommit från en månadslång verksamhet vid en polsk barnkoloni, vilken upprätthölls av svenska och polska Röda korsen i samråd.

Kolonin är inrymd i ett gammalt tyskt etappsjukhus nära Gdynia och har utbyggts med svenska medel. Hit har nu samlats över 1,200 barn från skolor över hela Polen för en månads vistelse på sommaren. Endast friska barn har kunnat ifrågakomma. Deras ålder varierar mellan 6 och 13 år.

Vi kunde konstatera, fortsätter doktor Hilleström, att de första tänderna efter ömaningen i 6-årsåldern hos de polska barnen visar en tendens att snart gå sönder. Så är ju förhållandet också i vårt land, men där kan barnen snabbt komma under behandling och vidare förstörelse stoppas. Tar man i stället ett genomsnitt på barn i 10-årsåldern i båda länderna, visar Polen en mycket lägre siffra för begynnande caries.

Hävdvilag har säkerligen i stor utsträckning den fastnamade levnadsstandarden spelat in. Snask, som ju är ett fördärv för tänderna, har dessa polska barn icke haft tillgång till under många år. Rationeringarna — för så vitt det inte blir fråga om ren bristkost — har överallt åstadkommit en sänkning av statistiksiffrorna för tandröta.

I vår verksamhet för de polska barnen har också ingått att ge dem alla i lägret en prima tandborste av amerikansk nylon och därtill lämplig tandsalt. Det är ont om alla sådana här varor där nere, och vi hoppas att de skall komma till god hjälp.

YLLEDELEGATIONEN I KRISTIANSTAD.

KRISTIANSTAD, tisdag.

TT. Den engelska delegationen från det brittiska "Working Party" för rationaliserig av den engelska ylleindustrin besökte på tisdagen AB Skånska Yllefabriken i Kristianstad. Delegationen föreslog under ledning av direktör Nils Engberg en noggrann genomgång av fabriken.

På onsdagen går färden vidare till Norrköping, där man kommer att besöka AB Nyborgs yllefabrik och Förenade yllefabrikerna AB. Efter några dagars uppehåll i Stockholm för gästerna reden tillbaka till England med flyg på söndagen.

Solna yrkesskolestyrelse föreslår att stadsfullmäktige hos landstinget anhåller om undantag för en ettårig handelsskola. Likaväl som det ansetts berättigat att Solna får eget läroverk, synes det väl motiverat att Solna, som håller på att växa ut till storstad, får en egen handelsskola.

Drätselkammaren tillstyrker yrkesskolestyrelsens förslag.

FÖRSÄKRINGSBOLAGET WINTERTHUR
ARBETAR I SVERIGE SEDAN 60 år
Medelav till låga premier
Olycksfalls-, Sjuk-, Ansvars-, Inbrotts- & Motorfordonsförsäkring
SVENSKA DIREKTIONEN, STOCKHOLM

tagarna får inte bara lyssna till föredrag, utan de får också praktisk övning i att leda bibelstudier och diskussioner m. m.

Kursen leder av församlingssekreteraren Margit Sahlin.

Karlsborgs luftvärnskår, ca 600 man, anlände på tisdagen till Varberg, där kåren skall bedriva övningar på Getterön. Efter ankomsten defilerade kåren på stadens gator inför en publik på ca 5.000 personer.

Billotsar,
vana förare.
Tel. 50 69 41 hela dygnet.

Möbler till
LANDSORTSPRISER
20 minuter från Slussen

Man köper möbler billigt i landsorten — och "landsorten" behöver inte ligga längre bort än vad Hägersten gör! Där ligger nämligen AB Möbelkonsumenter, som genom sin försäljningsprincip låga omkostnader — stor omsättning — kontantförsäljning lyckats pressa ner sina priser långt under den vanliga nivån.

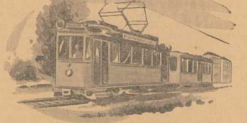

Med linje 16 från Slussen kommer Ni snabbt ut till Hägerstens Allé och efter några minuters promenad under dess gröna lövalv ner mot det glittrande Mälaravattnet befinner Ni Er vid målet — Möbelkonsumenters enorma lokaler med ett åttiotal av marknadens allra vackra möbelnyheter. Där är varje möbel en glad överraskning — genom sitt stilfulla och gedigna utförande och genom sitt enastående låga pris.

Endast kontantförsäljning.

A/B MÖBELKONSUMENTER
Hägersten - Tel. 46 14 11 o. 46 14 16. Filial i Falun: Asgat. 63 - Tel. 34 60.

AUSTIN
en engelsk slitvagn i svensk tjänst

De berömda engelska Austinvagnarna har med en gång "slagit igenom" i Sverige, men så äro de också idealiska för svenska förhållanden. Skåpvagnen, som lastar 370 resp. 510 kg, är en behändig lastvagn för stadstrafikens smala gator och trånga passager. Skåpvagnarna levereras med fem kvalitetsdäck.

Lastvagnarna lämpar sig för transporter överallt. Den långt framdragna motorn och förarhytten möjliggör ett rymligt lastflak. Den 6-cylindriga topp-ventilmotorn, som vid 2 900 varv/min. ger 67.5 hkr, är tack vare det låga varvantalet en slitstark och ekonomisk kraftkälla. Lastvagnarna levereras med sex kvalitetsdäck. Rådgör med oss om Edra transportproblem och Ni får rätt vagnråd.

AKTIEBOLAGET
HANS OSTERMAN
Bilar för lantbruket — Bilar för stad och land — Bilar för fabrik
Birg. Jarlsgat. 18, Stockholm 7. Tel. "Hans Osterman"

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.